

Innst. 99 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Prop. 132 S (2009–2010)

Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC) og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Kongeriket Norge og Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC), begge av 22. juni 2009

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

EFTA-statene og Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (The Co-operation Council for the Arab States of The Gulf; «GCC») undertegnet en frihandelsavtale under EFTAs ministermøte på Hamar 22. juni 2009. GCC er en tollunion bestående av Bahrain, De forente arabiske emirater, Kuwait, Oman, Qatar og Saudi-Arabia.

Frihandelsavtalen omfatter handel med varer og tjenester, konkurransespørsmål og offentlige anskaffelser. Det er også inngått egne avtaler mellom hver av EFTA-statene og GCC om handel med landbruksprodukter som inngår som del av frihandelsavtalen.

Avtalen gir Norge forbedret markedsadgang for industrivarer, landbruksvarer og fisk. Frihandelsavtalen innebærer at Norge får frihandel for praktisk talt alle varer som Norge eksporterer til GCC fra første dag etter at frihandelsavtalen trer i kraft. Avtalen gir bedre betingelser for norsk tjenesteeksport enn WTOs avtale om handel med tjenester (GATS) gir, eksempelvis innen skipsfart og sjøforsikring. I frihandelsavtalens fortalebestemmelser bekrefter partene blant annet sitt engasjement og respekt for mil-

jøhensyn, grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter.

EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene på basis av felles forhandlingsposisjoner det er blitt enighet om etter forutgående interne EFTA-møter.

I og med at frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksavtalen anses som en sak av særlig viktighet, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhold av Grunnloven § 26, annet ledd.

Frihandelsavtalen, dens vedlegg I, to tilleggsbrev og den bilaterale landbruksavtalen i engelsk originalversjon med oversettelse til norsk følger som trykt vedlegg til proposisjonen. Vedleggene forøvrig følger som utrykte vedlegg til proposisjonen. Disse vedleggene finnes også elektronisk på <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/regpubl/prop.html?id=578530>.

1.2 Frihandelsforhandlingene mellom EFTA og GCC

I EFTA-ministrenes erklæring fra Bergen i 1995 ble samarbeidet mellom EFTA og tredjeland utvidet til også å gjelde stater og regioner utenfor Europa.

Et bærende prinsipp i EFTA-statenes handelspolitikk har vært parallellitet med EU. EU inngikk en handels-, utviklings- og samarbeidsavtale med GCC i 1989. I 2002 ble EUs forhandlinger med GCC utvidet til å omfatte handel med tjenester og investeringer.

På bakgrunn av EUs forhandlinger med GCC var det viktig å sikre EFTA-statenes eksportvarer markedsadgang til GCC på minst like gode vilkår som EU. Uten en frihandelsavtale kunne den eksisterende EFTA-eksporten bli utkonkurrert på dette markedet etter hvert som frihandelsavtalen mellom GCC og

EU ble gjennomført. EFTA-statene inngikk derfor en samarbeidserklæring med GCC 23. mai 2000.

1.2.1 Forhandlingsprosessen

EFTA-statene og GCC åpnet forhandlinger i februar 2006. Samtlige GCC-medlemmer var da tilsluttet WTO. Forhandlingene mellom EFTA-statene og GCC ble i all hovedsak avsluttet 24. april 2008, men partene avtalte samtidig at forhandlinger om immaterielle rettigheter og offentlige anskaffelser skulle fortsette. Forhandlingene om immaterielle rettigheter ble avsluttet 20. november 2008, og forhandlingene om offentlige anskaffelser ble avsluttet 23. mars 2009.

Norge var talsmann for EFTA. EFTAs felles forhandlingsposisjoner ble utviklet gjennom konsultasjoner mellom EFTA-statene.

Nærings- og handelsdepartementet ledet de norske forhandlingsdelegasjonene og gjennomførte forhandlingene om markedsadgang for varer og tjenester. Finansdepartementet, ved Toll- og avgiftsdirektoratet, forhandlet frem bestemmelsene om toll- og opprinnelsesspørsmål. Utenriksdepartementet fremforhandlet de horisontale og institusjonelle bestemmelsene i avtalen, mens Landbruks- og matdepartementet fremforhandlet den bilaterale avtalen mellom Norge og GCC om ubearbeidede landbruksvarer. På norsk side har hovedspørsmålene under forhandlingene vært avklart i en egen interdepartemental gruppe for EFTA- og tredjelandsspørsmål.

Da EFTA avsluttet sine forhandlinger med GCC 24. april 2008, var ikke EUs forhandlinger med GCC avsluttet.

1.2.2 Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen («GCC»)

Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC) ble grunnlagt i 1981 og er en politisk og økonomisk samarbeidsorganisasjon for Bahrain, De forente arabiske emirater, Kuwait, Oman, Qatar og Saudi-Arabia.

GCC har utarbeidet samarbeidsstrategier på en rekke områder. Med ca. 45 prosent av verdens kjente oljereserver og ca. 14 prosent av verdens gassforekomster, er samordning på energiområdet av særlig stor betydning.

GCC har sitt hovedsete i Riyadh i Saudi-Arabia og ledes av en generalsekretær.

1.2.3 Samhandelen mellom Norge og medlemmene av Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC) og mellom EFTA-statene og GCC

I 2008 var GCC Norges niende største eksportmarked når vi regner EU som ett marked. De viktig-

ste eksportvarene fra Norge er teknologiprodukter som maskiner og optiske måleinstrumenter, samt metaller og kunstgjødsele. I 2008 var Norges eksportoverskudd i handelen med GCC 2,4 mrd. kroner, og overskuddet hadde da økt ca. 500 mill. kroner fra 2006. De forente arabiske emirater og Saudi-Arabia er Norges største handelspartnere i GCC.

EFTA-statene har en samlet befolkning på ca. 12 millioner og er verdens niende største aktør i handel med varer, og er en betydelig internasjonal aktør i handelen med tjenester og for direkte investeringer utenlands. I 2008 hadde den samlede varehandelen mellom EFTA-statene og GCC en verdi av 40,5 mrd. kroner. Handelen har vokst betydelig de siste årene, med en gjennomsnittlig vekst på 25 prosent mellom 2003 og 2008.

GCC utgjorde det sjette største eksportmarkedet for EFTA-statene i 2008 når vi regner EU som ett marked, med en total vareeksport på 34,4 mrd. kroner. Eksporten fra EFTA-statene besto hovedsakelig av klokker og ur, edelstener, elektriske maskiner og farmasøytiske produkter, mens de viktigste importproduktene fra GCC til EFTA-statene var edelstener, jern- og stålprodukter, klokker og ur samt organiske kjemikalier.

1.2.4 Menneskerettighetssituasjonen

Selv om det er ulikheter mellom GCC-statene hva beskyttelsen av menneskerettigheter gjelder, er det kritikkverdige forhold i alle de ulike landene. Det er jevnlig henrettelser i noen av statene, mens andre stater i praksis har avskaffet bruken av dødsstraff, om enn ikke formelt. Flere av GCC-statene blir kritiserte for gjestearbeidernes kår. De senere årene har borgernes politiske og sivile rettigheter fått økt oppmerksomhet. Noen av statene er i ferd med å endre lovgivingen for å gi arbeiderne styrkede rettigheter.

Menneskerettighetsorganisasjoner og interessegrupper har ulike arbeidsforhold. Mens de noen steder får arbeide ganske selvstendig og fritt, kreves det godkjennelse av myndighetene i andre stater. Pressens vilkår er også svært varierende. Hovedkvartene til store arabiske nyhetskanaler (Al Jazeera, Al Arabiya) befinner seg i Gulf-statene. Samtidig er også media utsatt for streng myndighetskontroll og sensur i regionen.

I FNs Menneskerettighetsråd er det innført en ny mekanisme hvor alle FNs medlemsland skal foreta en hjemlig vurdering av menneskerettighetssituasjonen. Denne mekanismen har ført til større fokus på nasjonal gjennomføring av menneskerettighetene også i GCC-statene.

Saudi-Arabia ønsker å tre tydeligere frem internasjonalt, og Saudi-Arabias medlemskap i FNs Menneskerettighetsråd kan sees som et tegn på dette. Saudi-Arabias åpning mot omverdenen skaper økte

muligheter, også for bedring på menneskerettighetsfeltet. Menneskerettighetsspørsmål blir jevnlig tatt opp innenfor rammen av våre bilaterale kontakter, inkludert innenfor våre konsultasjoner om energispørsmål. Medlemskapet i Menneskerettighetsrådet forplikter Saudi-Arabia til reelle fremskritt på menneskerettighetsområdet.

1.2.5 Om avtalen

Frihandelsavtalen består av en hoveddel med 16 vedlegg, samt to brev og en tolkningsbestemmelse. Hver av de fire EFTA-statene har i tillegg inngått separate bilaterale avtaler om handel med ubearbejdede landbruksvarer.

Vedlegg I omhandler territoriell anvendelse.

Vedlegg II lister de produktene fra HS-kapitlene 25–97 som er unntatt fra det generelle tollfritaket i artikkel 2.1.

Vedlegg III lister partenes forpliktelser når det gjelder handel med bearbejdede landbruksprodukter.

Vedlegg IV inneholder opprinnelsesregler og bestemmelser om tolladministrativt samarbeid.

Vedlegg V lister partenes forpliktelser når det gjelder handel med fisk og andre marine produkter.

Vedlegg VI inneholder GCCs tollnedtrappings- og unntaksliste for industrivarer.

Vedlegg VII inneholder bindingslister for tjenester.

Vedlegg VIII inneholder lister over unntak fra bestevilkårsregelen for handel med tjenester.

Vedlegg IX inneholder bestemmelser om godkjenning av tjenestetilbyderes kvalifikasjoner.

Vedlegg X inneholder bestemmelser om personbevegelser relatert til levering av tjenester.

Vedlegg XI inneholder bestemmelser om finansielle tjenester.

Vedlegg XII inneholder bestemmelser om telekommunikasjonstjenester.

Vedlegg XIII inneholder bestemmelser om hvilke organer, hvilke varer og hvilke tjenester som omfattes av forpliktelsene om offentlige anskaffelser.

Vedlegg XIV inneholder generelle presiseringer og forbehold om offentlige anskaffelser.

Vedlegg XV inneholder prosedyreregler for tvisteløsning.

Vedlegg XVI inneholder bestemmelser om elektronisk handel.

Artikkel 9.9 fastslår at avtalen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes i overensstemmelse med partenes respektive konstitusjonelle krav. Avtalen trer i kraft mellom GCC og en EFTA-stat den første dagen i den tredje måneden etter at alle GCC og minst én EFTA-stat har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjennelsesinstrumenter. En part kan anvende avtalen midlertidig dersom det avgis erklæring om dette til depositaren. Avtalen skal ikke tre i

kraft eller anvendes midlertidig med mindre den tilknyttede landbruksavtalen samtidig trer i kraft eller anvendes midlertidig mellom GCC og den aktuelle EFTA-staten.

1.3 De viktigste forhandlingsresultatene

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og GCCs medlemsstater omfatter handel med varer, handel med tjenester, konkurranse, immaterielle rettigheter og offentlige anskaffelser. Det er også inngått egne bilaterale avtaler mellom GCCs medlemsstater og henholdsvis Island, Norge og Sveits om handel med landbruksvarer. Den sveitsiske landbruksavtalen omfatter Liechtenstein. De bilaterale avtalene om landbruksvarer er en del av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og GCCs medlemsstater.

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og GCCs medlemsstater er utformet med henblikk på å oppfylle de krav som WTO stiller til slike handelsavtaler (GATT artikkel XXIV og GATS artikkel V). Frihandelsavtalen gir med få unntak frihandel med industrivarer, inkludert fisk, og bedre og mer forutsigbare vilkår for handel med tjenester enn WTO. Ingen av GCCs medlemsstater er tilsluttet den plurilaterale avtalen om offentlige anskaffelser i WTO, og selv om GCCs medlemsstater har mindre omfattende forpliktelser for offentlige anskaffelser i frihandelsavtalen med EFTA enn EFTA-statene har, innebærer reglene om offentlige anskaffelser betydelige forbedringer sammenlignet med WTO.

1.3.1 Avtalens innledning og generelle bestemmelser

Innledningen og de generelle bestemmelsene fastslår partene i avtalen, partenes utgangspunkt og de ulike hensyn og formål som avtalen skal ivareta.

Avtalens parter er samtlige GCC-medlemsstater på den ene side og samtlige EFTA-stater på den andre side. Avtalen gjelder mellom de enkelte EFTA-stater og den enkelte GCC-medlemsstat, eller GCC som enhet der GCCs medlemsstater opptrer som en enhet. Ettersom GCC er en tollunion opptrer GCCs medlemsstater som en enhet i forhold til bestemmelser om handel med varer. GCC har ikke fellesbestemmelser for handel med tjenester og bestemmelsene om handel med tjenester gjelder derfor ikke i forhold til GCC som helhet, men overfor den enkelte GCC-medlemsstat. Frihandelsavtalen regulerer ikke handelen mellom EFTA-statene eller mellom GCCs medlemsstater.

I avtalens fortale bekrefter partene sin støtte til prinsippene i FN-pakten og FNs Menneskerettighetserklæring og sine forpliktelser til økonomisk og sosialt fremskritt basert på prinsippene i relevante ILO-konvensjoner. I tillegg skal partene søke å beskytte

miljøet i samsvar med prinsippene om bærekraftig utvikling.

1.3.2 Tradisjonelle industrivarer

Norske tradisjonelle industrivarer som eksporteres til GCC møter i dag jevnt over fem prosent toll. Frihandelsavtalen innebærer at GCC vil fjerne toll på mer enn 99 prosent av alle industrivarer umiddelbart ved avtalens ikrafttredelse. Dette vil legge til rette for økt norsk industrivareeksport til GCC.

Dette er en asymmetrisk avtale fordi for et fåtall sensitive varer vil GCC først fjerne sine tollsatser etter en avtalefestet periode på fem år, mens EFTA-statene binder seg til å avvikle all toll fra avtalens ikrafttredelse. GCC unntar et fåtall varer fra tollnedtrapping. Avtalens vedlegg VI foreskriver hvordan GCC skal behandle sine sensitive varer. Vurdert etter reell markedsadgang fremstår imidlertid avtalen som mer symmetrisk fordi GCC i dag har en gjennomsnittlig bundet tollsats på opp i mot fem prosent, mens Norge har en gjennomsnittlig anvendt tollsats på 0,6 prosent for industrivarer. Avtalen innebærer således større tollreduksjoner for GCC enn for Norge.

1.3.3 Fisk og andre marine produkter

Fisk og sjømat sin andel av norsk eksport til GCC var i 2008 på 1,8 prosent og beløp seg til 66,6 mill. kroner. GCC regnes ikke som et viktig marked for norsk fisk og sjømat, likevel har eksporten av denne varegruppen tredoblet seg de siste 10 år. EFTA oppnådde et godt resultat for fisk og sjømat i frihandelsavtalen med GCC og avtalen kan bidra til at GCCs betydning som marked for norsk fisk kan øke.

I avtalens vedlegg V har EFTA-statene og GCC forpliktet seg til å avskaffe all toll på handel med fisk og andre marine produkter fra avtalens ikrafttredelse med unntak av hval og noen fiskeoljeprodukter. For disse produktene vil toll elimineres fem år etter at avtalen har trådt i kraft.

1.3.4 Bearbeidede landbruksvarer

Frihandelsavtalen omfatter bearbeidede landbruksprodukter slik det fremgår av avtalens vedlegg III. Vedlegg III innebærer at EFTA-statene og GCC gir tollkonsesjoner for bearbeidede landbruksvarer i henhold til varelistene i vedlegget. For Norges del omfatter dette bl.a. frisk, tørket og hermetisert frukt og grønnsaker, fruktsafter, nøtter, mais, sukkerholdige produkter og matolje og matoljeprodukter. EFTA-statene skal gi GCC de samme tollreduksjoner de har gitt EU, mens GCC skal gi tollreduksjoner til EFTA-statene i henhold til tabell 2 i vedlegget. Norge viderefører dagens system med råvarepriskompensasjon overfor GCC.

1.3.5 Ubearbeidede landbruksvarer

Handelen med ubearbeidede landbruksvarer er ikke regulert gjennom EFTA-samarbeidet. Det er derfor fremforhandlet bilaterale landbruksavtaler mellom GCC og hver av EFTA-statene om handel med slike varer. Frihandelsavtalens artikkel 2.1 viser til at de bilaterale landbruksavtalene er en integrert del av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og GCC. Frihandelsavtalen og den supplerende landbruksavtalen vil bli notifisert samtidig til WTO for å tilfredsstille GATT-avtalens artikkel XXIV om at frihandelsavtalen skal omfatte den vesentlige delen av samhandelen. Avtalen inneholder en klausul som forplikter partene, innenfor deres respektive landbrukspolitikk, til å søke å oppnå ytterligere tollreduksjoner for handelen med landbruksvarer.

1.3.6 Handelstiltak (antidumping mv.)

Partenes muligheter til å treffe handelstiltak er regulert av avtalens kapittel 2 om handel med industrivarer. Bestemmelsene om handelstiltak gjelder ikke den bilaterale landbruksavtalen mellom Norge og GCC.

EFTA-statene ønsket et forbud mot bruk av antidumpingstiltak i frihandelsavtalen. Dette ville GCC imidlertid ikke avtalefeste, fordi et slikt forbud blant annet ville kreve lovendringer i GCC. Resultatet ble at man avtalefeste at WTO-regelverket om antidumpingstiltak skal gjelde, med noen vesentlige modifikasjoner. Det mest sentrale punktet EFTA fikk gjennomslag for i forhold til innstramming av WTO-regelverket var at eventuelle antidumpingstiltak må avsluttes senest tre år etter at tiltaket ble innført.

For antisubsidietiltak gjelder WTO-regelverket. Før en part setter i gang en prosess under WTO-regelverket skal den berørte part informeres og det skal innledes konsultasjoner bilateralt eller i Den blandede komité med henblikk på å finne en gjensidig akseptabel løsning.

Bestemmelsen om globale beskyttelsestiltak krever at partene unntar hverandres varer fra slike tiltak dersom disse varene ikke forårsaker skade på partens innenlandske industri.

Frihandelsavtalen inneholder ingen bestemmelser om bilaterale beskyttelsestiltak.

1.3.7 Opprinnelsesregler og administrativt samarbeid

Frihandelsavtalens bestemmelser om opprinnelsesregler og tilhørende administrativt samarbeid er nedfelt i avtalens artikkel 2.5 og vedlegg IV. Opprinnelsesreglene går ut på at det settes bestemte krav for at varene skal regnes som varer med opprinnelse i EFTA-statene eller GCC-medlemsstatene, slik at varer uten tilknytning til frihandelsavtalens parter

ikke får fordeler av de tollreduksjoner som frihandelsavtalen gir. Opprinnelsesreglene presiserer krav til produksjon og bruk av innsatsmaterialer fra land som ikke er en del av frihandelsområdet.

Fordi GCC er en tollunion skal varer med opprinnelse i en medlemsstat i GCC anses å ha opprinnelse i GCC, og ikke den enkelte medlemsstat.

Opprinnelsesreglene i avtalen mellom EFTA og GCC er de mest liberale og enkle reglene som finnes i noen avtale som EFTA så langt har inngått. I tidligere avtaler har det normalt ikke vært tillatt bruk av mer enn høyst 40–50 prosent innsatsvarer som ikke er opprinnelsesprodukter fra en av avtalepartene. I tillegg inneholder listen over krav til bearbeiding i større grad generelt utformede bestemmelser. Dette i motsetning til tidligere avtaler som inneholder langt flere spesialbestemmelser for enkeltprodukter.

Varesertifikat EUR.1 skal gjelde som opprinnelsesbevis. EFTA ønsket primært at eksportører kunne benytte fakturaerklæring som opprinnelsesbevis. Dersom bruk av fakturaerklæringer ikke har blitt innført i GCC innen to år fra frihandelsavtalens ikrafttredelse skal saken tas opp i Den blandede komité med sikte på å innføre fakturaerklæringer som opprinnelsesbevis.

1.3.8 Handel med tjenester

Både avtalestruktur og bestemmelsene om handel med tjenester bygger på WTOs avtale om handel med tjenester («General Agreement on Trade in Services»; GATS). Ettersom partenes WTO-forpliktelser er eldre enn frihandelsavtalen, sto det sentralt i forhandlingene å få reflektert regelutviklingen hos partene etter at deres WTO-forpliktelser ble gjort. Dette ble i all hovedsak oppnådd, samtidig som partene ikke forpliktet seg på områder som anses som sensitive, for Norges del eksempelvis på kultursektoren.

Norge prioriterte bedre vilkår for lokale norske selskapsetableringer i GCC-statene generelt og bedre vilkår for næringsklyngene skipsfart og energitjenester.

Mht. adgangen for å etablere lokale selskap i GCC-medlemsstater oppnådde EFTA i all hovedsak at GCCs medlemsstater forpliktet seg til minst å videreføre de vilkårene som faktisk gjelder. Når det gjelder næringsklyngen skipsfart oppnådde Norge bedre vilkår for sjøforsikring og skipstransport enn WTO-avtalen gir. I 2008 var det 1 170 anløp med norske skip i GCC-landene, hovedsakelig knyttet til transport av olje og gass. Avtalen innebærer sikrere og ytterligere formalisert markedsadgang for norsk skipsfart i GCC-landene, og vil derfor være et godt grunnlag for videre satsing i disse markedene. Med henhold til sjøforsikring reflekterer forpliktelsene langt på vei de reguleringer som gjelder i GCC.

Flere av GCCs medlemsstater har i WTO påtatt seg omfattende forpliktelser for energitjenester (leteboring, seismikk etc.) og hadde derfor lite handlingsrom for forbedringer. Energitjenester er også sensitivt for GCC-medlemsstatene. Av et sidebrev til frihandelsavtalen fremgår at De forente arabiske emirater unntar energisektoren fra frihandelsavtalen.

1.3.9 Konkurrans og beskyttelse av immaterielle rettigheter

Frihandelsavtalens bestemmelser om konkurranse er nedfelt i avtalens kapittel 4. Avtalen forplikter partene til å ha konkurranselovgivning som omfatter forbud mot konkurransebegrensende samarbeid og misbruk av dominerende markedsstilling, samt tilsyn med foretakssammenslutninger.

Avtalen sikrer ikke-diskriminerende vilkår for beskyttelse av immaterielle rettigheter. Bestemmelsene er på nivå med WTOs avtale om immaterielle rettigheter («Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights; TRIPS»).

1.3.10 Offentlige anskaffelser

Ingen av GCCs medlemsstater er tilsluttet WTOs plurilaterale avtale om offentlige anskaffelser («Government Procurement Agreement; GPA»), mens samtlige EFTA-stater er tilsluttet denne WTO-avtalen. Dette innebærer at GCCs medlemsstater ikke hadde noen bindende forpliktelser for offentlige anskaffelser i forhold til EFTA-statene.

Sluttresultatet av forhandlingene om offentlige anskaffelser mellom EFTA og GCC er at EFTA-statene gir GCCs medlemsstater de vilkårene som EFTA-statene har bundet seg til i WTOs plurilaterale avtale om offentlige anskaffelser, mens GCCs medlemsstater har et varierende forpliktelsesnivå som reflekterer hvor langt de respektive GCC medlemsstatene har åpnet for internasjonal anbudskonkurranse for offentlige anskaffelser.

Sluttresultatet vurderes som godt selv om EFTA-statenes forpliktelser generelt sett er langt mer omfattende enn for GCCs medlemsstater. Terskelverdiene for Bahrain, De forente arabiske emirater og Oman ligger på nivå med EFTA-statenes. Terskelverdiene for Kuwait og Qatar ligger over de verdiene som EFTA-statene har, men ikke for bygg og anlegg. Av hensyn til industriell utvikling og diversifisering av økonomien i enkelte av GCCs medlemsstater var det viktig for GCC å ha mulighet til i en overgangsperiode å gi preferanser til nasjonal industri. Man kom derfor til enighet om at GCC, i en overgangsperiode på 10 år etter at frihandelsavtalen treer i kraft, kan gi nasjonale tilbydere en prisfordel på inntil 10 prosent. EFTA-statenes forpliktelser ligger innenfor de regler og den praksis som faktisk allerede følges i EFTA-statene.

1.3.11 Institusjonelle bestemmelser

Det er bestemt at det skal nedsettes en «Blandet komité» som har til oppgave å administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen. Den blandende komité skal bestå av representanter fra hvert av EFTA-statene og hvert av GCCs medlemsstater. Komiteen skal normalt møtes hvert annet år.

En av komiteens viktigste funksjoner er å treffe beslutninger om eventuelle endringer i avtalens vedlegg eller tillegg. Slike endringer vil normalt være av teknisk art, for eksempel som følge av endringer i det WTO-regelverket som avtalen bygger på. Komiteen skal også vurdere om det er behov for å utvide avtalen. Frihandelsavtalen inneholder videre enkelte bestemmelser som pålegger partene å innlede nye forhandlinger. Den blandende komité er også konsultasjonsorgan i handelstvist.

1.3.12 Tvisteløsning

Ved tvister som oppstår innenfor rammene av frihandelsavtalen, kan reglene om tvisteløsning i frihandelsavtalens kapittel 8 anvendes. Prosedyrene for tvisteløsning bygger i all hovedsak på de prosedyrer som gjelder i WTO og i de seneste av EFTAs frihandelsavtaler. Ettersom samtlige GCC-medlemsstater og samtlige EFTA-stater er WTO-medlemmer kan det tenkes situasjoner der samme sak kunne vært reist i både WTO og under frihandelsavtalen. For å unngå at samme sak blir gjort til gjenstand for tvisteløsning både i WTO og under frihandelsavtalen, slår avtalen fast at klager kan velge hvilket forum tvisten skal løses i, samt at valg av tvisteløsningsforum er endelig og avskjærer behandling i det annet forum.

Tvister skal først søkes løst gjennom konsultasjoner i Den blandende komité eller bilateralt dersom en av tvistepartene ønsker det. Dersom partene i tvisten ikke kommer til enighet innen 60 dager, eller 30 dager i hastesaker, kan partene bringe saken inn for et voldgiftspanel.

Voldgiftspanelet skal bestå av tre medlemmer og skal undersøke saken og fremlegge en innledende rapport innen 90 dager etter at panelet ble etablert, 60 dager i hastesaker. Tvistepartene blir invitert til å kommentere panelets innledende rapport.

Voldgiftspanelet skal så fremlegge en endelig rapport for tvistepartene, i utgangpunktet innen 30 dager etter at den innledende rapporten er fremlagt. Voldgiftspanelets avgjørelse er bindende, endelig og kan ikke påankes. Tvistepartene som anses for å ha brutt avtalen er forpliktet til å straks etterkomme avgjørelsen. I tilfelle manglende gjennomføring av voldgiftspanelets avgjørelse kan den annen tvistepart på nærmere vilkår iverksette mottiltak.

1.4 Avtalen om handel med landbruksvarer

I de bilaterale forhandlingene om ubearbeidede landbruksvarer har det vært en forutsetning at hver avtalepart skal kunne gjennomføre sin egen nasjonale landbrukspolitikk. Avtalen mellom Norge og GCC inneholder lister over tollkonsesjoner fra henholdsvis GCCs og norsk side.

Landbruksavtalen medfører at Norge og GCC skal gi hverandre tollkonsesjoner på landbruksvarer (opprinnelsesprodukter fra avtalepartene) som spesifisert i avtalens vedlegg.

Den bilaterale landbruksavtalen er ellers tilknyttet bestemmelsene i WTO-avtalen om landbruk. Den bilaterale landbruksavtalen trer i kraft samtidig som frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og GCC trer i kraft mellom Norge og GCC.

1.5 Gjennomføring i norsk rett

I Prop. 1 S (2009–2010) Om skatte-, avgifts- og tollvedtak gis Finansdepartementet fullmakt til å iverksette de tollmessige sider ved frihandelsavtalen og landbruksavtalen med Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC) for budsjettperioden 2010. Avtalene vil bli gjennomført ved endring av tolltariffen. De nødvendige endringer vil også bli gjennomført i Finansdepartementets forskrift av 13. desember 2004 nr. 1702 om preferensielle opprinnelsesregler.

Forøvrig krever ikke gjennomføringen av avtalen lov- eller forskriftsendring.

1.6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC) og den bilaterale avtalen om handel med landbruksvarer mellom Norge og GCC vil ikke medføre budsjettmessige konsekvenser av betydning. Utover vanlige oppgaver i forbindelse med Den blandende komité samt toll- og opprinnelsesrelaterte spørsmål, vil avtalene heller ikke ha administrative konsekvenser av betydning. Avtalen vurderes å ikke ha målbar betydning for naturmiljøet.

1.7 Konklusjon og tilråding

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og GCCs medlemsstater og avtalen om handel med landbruksvarer mellom Norge og GCCs medlemsstater vil bidra til økt eksport og verdiskaping.

Frihandelsavtalen og avtalen om handel med landbruksvarer er forelagt samtlige departementer som alle anbefaler at ratifikasjon finner sted. Nærings- og handelsdepartementet tilrår at frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og GCCs medlemsstater og avtalen om handel med landbruksvarer

mellom Norge og GCCs medlemsstater ratifiseres. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Svein Flåtten, Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til Prop. 132 S (2009–2010), der Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC) og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Kongeriket Norge og Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC), begge av 22. juni 2009, i samsvar med et vedlagt forslag.

Komiteen viser videre til at frihandelsavtalen omfatter handel med varer og tjenester, konkurranse-spørsmål og offentlige anskaffelser, og at det også er inngått egne avtaler mellom hver av EFTA-statene og GCC om handel med landbruksprodukter som inngår som del av frihandelsavtalen.

Komiteen stiller seg positiv til at avtalen gir Norge forbedret markedsadgang for industrivarer, landbruksvarer og fisk, og at den innebærer at Norge får frihandel for praktisk talt alle varer som Norge eksporterer til GCC fra første dag etter at frihandelsavtalen trer i kraft. Komiteen er også tilfreds med at avtalen gir bedre betingelser for norsk tjenesteeeksport enn WTOs avtale om handel med tjenester

(GATS) gir, eksempelvis innen skipsfart og sjøforsikring. I frihandelsavtalens fortalebestemmelser bekrefter partene blant annet sitt engasjement og respekt for miljøhensyn, grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter.

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

3. Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens utkast til innstilling ble 18. november oversendt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse. Utenriks- og forsvarskomiteen uttaler følgende i brev av 24. november 2010:

«Utenriks- og forsvarskomiteen viser til næringskomiteens utkast til innstilling datert 18. november 2010, vedrørende Prop. 132 S (2009–2010).

Utenriks og forsvarskomiteens medlemmer slutter seg til næringskomiteens merknader og innstilling til Prop. 132 S (2009–2010), og har ingen ytterligere merknader.»

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC) og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Kongeriket Norge og Samarbeidsrådet for de arabiske statene i Gulfen (GCC), begge av 22. juni 2009.

Oslo, i næringskomiteen, den 25. november 2010

Terje Aasland

leder

Elisabeth Røbekk Nørve

ordfører

